

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas No.:1962/281

Karar No.:1963/52

Karar tarihi:7/3/1963

Resmi Gazete tarih/sayı:11.5.1963/11400

İtirazda bulunan : Zeytinburnu Asliye Ceza Mahkemesi.

İtirazın konusu : Ticarete taşışın men'i ve ihracatın murakabesi ve korunması hakkındaki 1705 sayılı kanunun ve buna dayanılarak çıkarılan "Deri, Gön ve Kösele Murakabe Nizamnamesi" nin Anayasa'ya aykırı bulunduğu ileri sürülmüştür. Olay: "Deri, Gön ve Kösele Murakabe Nizamnamesi" hükümleri dairesinde 19/3/1962 gününde Yedikule - Kazlıçeşme'de, Niko Oryetas - Yani Kefalas Komandit Ortaklığına ait kösele fabrikasında yapılan kontrol sırasında köselelerin, bu Nizamnamenin 11 inci maddesindeki kayıtlara uygun olarak yapılmadığı tesbit olunmuş ve bu sebeple Dimitri Mardianas hakkında 1705 sayılı kanunun 6 ncı maddesine dayanılarak kamu dâvası açılmıştır,

Sanık vekili tarafından verilen dilekçede şu iddia ileri sürülmüştür: 1705 sayılı kanun, suç, suçluluğu ve kanuna aykırı davranışların niteliklerini açıklamaksızın, Bakanlar Kuruluna bir takım tedbirler alma yetkisi tanımakta ve bu tedbirlere aykırı hareketleri suç sayıp cezalarını belirtmektedir. Halbuki suç sayılan eylemler, ancak yasama organı tarafından kanunla tâyin ve tesbit edilebilir. Bu yetkinin Bakanlar Kuruluna devri, Anayasa'nın 5 inci ve 33 üncü maddelerine aykırıdır.

Bu sebeplerle hem 1705 sayılı kanunun, hem de bu kanuna dayanılarak çıkarılan kararnamelerin iptali gerekir.

Cumhuriyet Savcısı, aynı sebeplere dayanarak yukarıda anılan kanunun ve "Deri, Gön ve Kösele Murakabe Nizamnamesi" nin Anayasa 'ya aykırı bulunduğunu belirtmiştir.

Mahkemede, Cumhuriyet Savcısının düşüncesine uygun olarak ve sanık vekili tarafından ileri sürülen sebepleri benimseyerek 1705 sayılı kanunun tümü ile "Deri, Gön ve Kösele Murakabe Nizamnamesi " nin Anayasa'ya aykırılığı hakkındaki itirazın mahkememizce incelenmesine ve dâvanın geri bırakılmasına karar vermiştir.

İNCELEME :

Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 15 inci maddesi gereğince yapılan ilk incelemede, başvurunun Anayasa'nın 151 inci ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkında 22/4/1962 günlü ve 44 sayılı kanunun 27 nci maddelerine uygun bulunduğu anlaşıldığından esasın incelenmesine dair verilen 4/1/1963 günlü karar üzerine, düzenlenen rapor, Zeytinburnu Asliye Ceza Mahkemesi kararı ve ekli yazı örnekleri; iptali istenen kanun hükümleriyle bu kanunun gerekçesi ve Büyük Millet Meclisi Komisyonlarının raporları; Anayasa'nın ilgili maddeleriyle müzakere tutanakları okunmuştur.

Gerekçe:

1- Anayasa'nın 151 inci ve Mahkememizin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri hakkındaki 44 sayılı kanunun 27 nci maddeleri gereğince mahkemeler, ancak gördükleri bir dâvada uygulayacakları kanun hükümlerine hasren Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidirler. Bu

Esas No.:1962/281
Karar No.:1963/52

bakımdan incelemenin, 1705 sayılı kanunun olayda uygulanacak 1 inci ve 6 ncı maddeleri çerçevesi içinde yapılması gerekmiştir.

2- 1705 sayılı kanunun 1 inci maddesinde (Dahilî ve harici ret menfaatlarını korumak ve ticaret malları üzerinde taşış ve hilelere mâni olmak üzere menşei nebatî, hayvani, madenî, bilûmum mevat ile bunların nimmamul ve mamullerini veyahut bunların terkiibinden husule gelen mevadın ihzarına, imaline, tarihine, muayyen sınıf ve nevilcre tefrikine, ambalajlarına, zarflarına alım-satım ve nakil ve muhafazalarına ve bu hususlarda tâbi olacakları usul ve şartlara ve bu gibi mevat için hususi veya millî muayyen alâmet ve izahat istimali mecburiyetine müteallik tedbirler almaya Hükümet mezundur.

Hükümet, bu mezuniyet dahilindeki tedbirleri tatbika, alâkadar teşekküllerin mütalâasını aldıktan ve beynelmilel teamülleri tetkik ettikten sonra, ihraç mallarımızın en müsaitlerinden başlar. 1593 numaralı umumi Hıfzıssıha Kanununun 182 ve 183 üncü maddeleri hükümleri mahfuzdur) denilmekte ve kanunun 6 ncı maddesinde de bu kanuna tevfiikan Hükümetçe alınan kararlara ve nizamnamelere mugayir hareket edenlerin muhtelif cezalarla cezalandırılacağı gösterilmektedir.

Kanunun çıkarılmasındaki amaç, Hükümet gerekçesinde etraflı bir şekilde izah edildiği, gibi, (Türk malının istihsalinde tekemmül ve intizama, satışında itimadı ve istihlâkinde rağbet ve emniyeti temin) etmektir. Bu yollardan, Türk mallarının haricî piyasalarda diğer mallarla rekabet edebilecek bir üstünlüğe ulaştırılması düşünülmüştür.

Bu amacın elde edilmesi, malların istihsalinden satışına ve teslimine kadar tabi olacağı şartları tâyin ve tesbit etmekle ve bunlara aykırı hareketleri cezalandırmakla mümkündür.

Menşei, nebatî, hayvani ve madenî bütün mallar, 1 inci maddenin kapsamına girmekte olduğundan, önce, malların sınıflandırılması sonra da her sınıftaki malların istihsal, imal ve satış sırasında tabi olacağı şartların tesbiti çok geniş ve dağınık bir iştir. Kanunlarda, bu kadar etraflı ve teknik hususlara yer verilemeyeceğinden amacın ve alınacak tedbirlerin sınırlarının belirtilmesiyle yetinilmesi ve teknik hususların düzenlenmesi konusunda, yürütme organına yetki tanınması zaruridir. Çünkü alınacak tedbirlerin, zamana ve tatbikatın gidişine göre, değiştirilmesi veya kaldırılması ihtiyacı zaman zaman duyulacak ve bu tedbirlerin tâyin ve tesbitini kanunlara bırakmak bunların vaktinde alınamaması, yeni tedbirler kanunlaşınca kadar geçecek zamanda, kanun koyanın amacına uygunluğunu kaybeden veya artık yetersiz hale gelen hükümlerin devamı neticesini doğuracaktır.

Nitekim, Anayasa'nın 107 nci maddesindeki hüküm de bu zorunluğun ve ihtiyacın ifadesidir. Bu hükme göre Bakanlar Kurulunca Kanunun uygulanmasını göstermek veya kanunun emrettiği işleri belirtmek üzere, kanunlara aykırı olmamak şartıyla, tüzükler çıkarılabilir.

Olayda 1705 sayılı kanun, hangi amaçlarla, hangi mallar hakkında ne gibi tedbirler alınması lâzım geldiğinin takdirini ve bu tedbirlerin alınmasını Bakanlar Kuruluna bıraktığına ve "Deri Gön ve Kösele Murakabe Nizamnamesi" bu hükümlere uygun olarak düzenlendiğine; Bakanlar Kurulunca 1705 sayılı kanunun 1 inci maddesinin amaç ve kapsamı içinde çıkarılacak tüzük hükümlerine aykırı hareketler aynı kanunun 6 ncı maddesi gereğince suç sayılıp cezaları da maddede gösterildiğine göre yasama yetkisinin, Anayasa'nın 5 inci maddesine aykırı olarak yürütme "organına devredilmesi söz konusu olamayacağı gibi, Anayasa'nın 33 üncü maddesine aykırı surette, kanunla ihdas edilmesi gereken suçun, tüzükle ihdas edildiği iddiası da yerinde değildir.

3- "Deri, Gön ve Kösele murakabe Nizamnamesi" nin Anayasa' ya aykırılığı hakkındaki iddiaya gelince : Anayasanın 147 nci ve Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri

Esas No.:1962/281
Karar No.:1963/52

hakkındaki 44 sayılı kanunun 20 nci maddeleri gereğince bu konunun incelenmesi mahkememizin görevi dışındadır.

Sonuç : 1- Yukarıda gösterilen sebeplerden ötürü : 1705 sayılı kanunun 1 inci ve 6 ncı maddeleri Anayasa'ya aykırı olmadığından, bu maddelere ilişkin itirazın reddine üyelere Rifat Göksu ve İsmail Hakkı Ülkmen'in muhalefetleri ile ve oyçokluğu ile;

2- "Deri, Gön ve Kösele Murakabe Nizamnamesi" ne yöneltilen Anayasa'ya aykırılık itirazının incelenmesi mahkememizin görevi dışında bulunduğundan bu konudaki itirazın 44 sayılı kanunun 42 nci maddesi uyarınca görev yönünden reddine oybirliği ile;

7/3/1963 gününde karar verildi.

Başkan Sünuhi Arsan	Başkanvekili Tevfik Gerçeker	Üye Rifat Göksu (muhalif)	Üye İ. Hakkı Ülkmen (muhalif)
Üye Lütfi Akadlı	Üye Şemsettin Akçoğlu	Üye İbrahim Senil	Üye İhsan Keçecioglu
Üye Salim Başol	Üye Yekta Aytan	Üye Hakkı Ketenoğlu	Üye Ahmet Akar
Üye Muhittin Gürün	Üye Lütfi Ömerbaş	Üye Ekrem Tüzemen	

MUHALEFET ŞERHİ

334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 33 üncü maddesiyle suçların ve cezaların kanuniliği prensibi vazetmiş ve 5 inci maddesiyle de yasama yetkisinin devredilemeyeceğini kabul etmiştir.

Suç, hürriyetlerin en vahim tahdidini intaç eden bir fiildir. Bu bakımdan suçların tâyininde Anayasa'nın hürriyetlerin tahdidine müteallik kaidelerinin ve prensiplerinin uygulanması gerekir.

Esas No.:1962/281
Karar No.:1963/52

Anayasa 11 inci maddesiyle "Temel hak ve hürriyetlerin Anayasa'nın sözüne ve ruhuna uygun olarak ancak kanunla sınırlanabileceğini" tam bir kesinlikle ifade etmiştir, bu sebeptir ki Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonu raporunda " İdari karar ve nizamnamelerle temel hak ve hürriyetlerin kayıtlanamıyacağı" belirtilmiştir.

Suçun kanuniliği prensibinin tahakkuk edebilmesi için yalnız ceza müeyyidesinin kanunda gösterilmiş olması kâfi olmayıp suçun maddi unsurlarının da kanun ile tâyin edilmiş olması gereklidir. Kanunun cezalandırdığı fiil 6 ncı maddesinde "Bu kanuna tevfikân hükümetçe alınan kararlara ve nizamnamelere mugayir hareket" olarak belirtildiğine göre hükümetin alacağı karar ve tedbirler önceden belli olmadıkça suçun unsurları meydana çıkmamakta ve ancak karar ve nizamnameler ile taayyün etmekte ve binaenaleyh idari karar ve nizamnameler ile temel hak ve hürriyetler tahdit edilmiş olmaktadır.

Bugünkü Anayasamızın 4, 5, 11, 33, 107 ve 113 üncü maddelerinde yer almış olan hükümlerin dayandığı prensipler karşısında teşrii vekâlet (Delegation) nazariyesinin kabulüne imkân bulunmadığından yürütme organına tenzili tasarruflar ile suç ihdas etme yetkisi tanımış olan 1705 sayılı kanunun 6 ncı maddesi Anayasa'nın 5 ve 33 üncü maddelerine aykırı bulunmakta ve iptali gerekmektedir. Bu sebeple çoğunluk kararının bu noktaya müteallik kısımana muhalifiz.

Üye
Rifat Göksu

Üye
İ. Hakkı Ülkmen